

Acțiunea politică

Autori:

Vasile – Sorin Curpăn

Vasile Curpăn

Cosmin – Ștefan Burleanu

Emilia Mitrofan

Conceptul de ”*acțiune politică*” este extrem de larg. Așa fiind el cuprinde multiple activități, desfășurate de diverse entități, spre exemplu: activitatea de conducere desfășurată de partidul sau coaliția de partide aflate la guvernare; activitatea de conducere politică exercitată de organele etatice; activitatea partidelor politice neguvernamentale; activitatea grupurilor de presiune și activitatea, cu caracter politic, efectuată de fiecare cetățean în parte. Aici este vorba de cetățeanul neimplicat în politică, așa-zisul ”simplu cetățean” sau ”cetățeanul obișnuit”.

Dar ce semnifică conceptul de ”*acțiune politică*”?

Acțiunea semnifică, în principiu, efectuarea unei prestații, a unei activități în opoziție cu abstențiunea/inacțiunea. Acțiunea politică ne duce cu gândul la faptul că acea activitate, concretizată într-o prestație pozitivă are conotații și caractere politice.

Orice modalitate de participare pe scena politică a unui actor politic reprezintă o acțiune politică.

Modalitățile acestea de participare trebuie să fie legale și legitime. Deși intră tot în sfera ”acțiunii politice” activitățile nedemocratice se situează la periferia scenei politice (ex.: tentativa, eșuată desigur, de subminare a puterii de stat; terorismul; asasinat cu caracter politic; etc.). Aceste ”forme” de acțiuni politice nu implică o participare activă, constructivă la viața politică. Dimpotrivă, ele îmbracă un caracter distructiv fiind fundamentate pe ideologii și doctrine politice extremiste, xenofobe sau separatiste.

Scopul exercitării unei acțiuni politice îl constituie participarea activă la jocul politic în vederea impunerii selectării conducătorilor politici preferați și, totodată, pentru influențarea luării deciziilor politice.

Acțiunea politică se manifestă în variate moduri dar toate se circumscriu scopului fundamental urmărit. Astfel sunt acțiuni cu caracter politic: participarea la vot; obținerea calității de membru al unui partid politic; activitatea propriu-zisă desfășurată în cadrul unui partid politic; campaniile electorale; demonstrațiile de adeziune sau de protest; manifestațiile și orice alte activități prin care se manifestă explicit intențiile politice.

Doctrina politică face distincție între *acțiunile politice legitime* și *acțiunile politice nelegitime*.

Prima categorie presupune conformarea activității desfășurate cu valorile și procedeele democratice, în timp ce a doua categorie fie încalcă, fie ignoră valorile și tradițiile regimurilor politice democratice.

În ultimă instanță acțiunile politice au rolul de a sensibiliza populația cu drept de vot dintr-o țară. Cu cât acțiunile politice vor servi interesul național, al societății civile, privită în ansamblu, cu atât vor captiva mai mult cetățenii.

În raport de angajarea politică a actorilor politici populația se poate manifesta în diferite moduri. Astfel:

- * Apatia politică – se obiectivează în absența angajării dar și a acțiunii politice;
- * Detășarea politică – este atunci când angajarea politică există dar lipsește acțiunea politică;
- * Acțiunea politică represivă – se materializează în absența angajării politice dacă acțiunea politică este prezentă;
- * Acțiunea politică instrumentală – implică existența atât a angajării cât și a acțiunii politice.

Modurile de manifestare a populației cu drept de vot în privința angajării politice reprezintă un veritabil barometru, un indicator obiectiv al gradului de corelare dintre angajarea și acțiunea politică și, în ultimă instanță, al modului în care societatea civilă percepe activitatea societății politice și îndeosebi a guvernanților și a partidelor politice parlamentare aflate în opoziție.

Acțiunea politică este percepută de către public în raport de o multitudine de factori care condiționează până la urmă înțelegerea mesajului purtat de aceasta.

Hotărâtor pare a fi, din acest punct de vedere, nivelul studiilor.

Acesta condiționează, în mare măsură, gradul de participare politică. De principiu, se consideră că cetățenii cu studii superioare, proveniți din mediul urban, și mai ales din marile orașe, au un veritabil ”monopol” în privința participării politice active.

În raport de nivelul de cultură, de gradul de instruire dar și de posibilitățile materiale personale fizice se raportează diferit la gradul de satisfacere a trebuințelor. Ori de acesta depinde tocmai ierarhia valorilor individului.

”**Trebuințele**” termen care acoperă generic un spectru larg de valori și bunuri necesare, se pot referi exclusiv la obținerea mijloacelor materiale de subzistență sau se pot referi și la valori spirituale: intelectuale, estetice, de considerație socială, etc.. Aceste trebuințe sunt materialiste sau postmaterialiste, întrucât se manifestă numai după satisfacerea integrală a trebuințelor materialiste.

Pornind de la această distincție și indivizii care compun societatea pot fi categorisiți în ”materialiști” sau ”post-materialiști”.

Indivizii materialiști – sunt preocupați de satisfacerea nevoilor primare relative la hrană și la alte necesități primordiale.

Dimpotrivă, post-materialiștii resimt nevoia satisfacerii unor interese mai îndepărtate de trebuințele strict materiale. Aceștia provin, de regulă, din familii înstărite și au un nivel de educație ridicat.

Post-materialiștii – desfășoară activități politice nonconformiste, spre deosebire de materialiști, pentru care acțiunile nu depășesc cadrul convențional, instituțional.

În legătură nemijlocită cu dihotomia ”materialistă” – ”post-materialiste” se află **libertatea politică** văzută ca fiind o posibilitate de manifestare a acțiunilor politice în cadrul consacrat de regimurile politice democratice. Problema se pune în legătură cu unele manifestări cu caracter eminent politic desfășurate de grupurile post-materialiste. Pot fi considerate astfel de manifestări o încălcare a libertății politice? Marea majoritate a acțiunilor politice desfășurate de grupurile eterogene post-materialiste (mișcări antinucleare, ecologiste sau feministe, etc.) nu lezează libertatea politică. Indiscutabil, în societățile viitorului limitele de toleranță a acțiunilor politice vor fi mult mai largi întrucât post-materialiștii vor domina scenele politice. În alte lucrări ale noastre dedicate Științelor Juridice am analizat distincția dintre normele juridice și normele politice, precum și responsabilitatea și răspunderea juridică.

În lucrarea de față trebuie să facem succinte referiri la **responsabilitatea politică**. Aceasta ia naștere ca urmare a interacțiunii libertății individuale ca interesele societății și cu libertatea membrilor care o compun.

Orice individ trebuie să își coreleze libertatea sa, sub aspect politic, cu libertatea celorlalți. Liberul său arbitru trebuie să încurajeze și să stimuleze libertatea tuturor celorlalți membri ai societății.

Responsabilitatea politică reprezintă obiectivarea, oglindirea conștiinței cetățeanului. Dacă responsabilizarea nu a fost suficientă sub aspectul adoptării unei conduite în limitele prestabilite atunci intervine **răspunderea politică**.

Concepții politologice privitoare la dezvoltarea societății

Indiscutabil societatea fiecărei țări, umanitatea în ansamblul ei parcurge un drum de-a lungul istoriei omenirii. Relațiile sociale nu au un caracter etern, deci nu sunt imuabile. Datorită acestui fapt societatea se află în continuă prefacere, ”mișcare”, adică în continuă devenire, transformare.

Dezvoltarea societății este o consecință ”a luptei contrariilor”, dintre vechi și nou, pozitiv și negativ, progresist și retrograd.

Numai că această linie continuă de dezvoltare a societății nu se manifestă întotdeauna fără convulsii. Este și firesc deoarece transformarea, devenirea socială este rodul unei lupte generată de contradicțiile, uneori ireductibile.

Au existat doctrine care au prezentat dezvoltarea societății luând ca punct de pornire ciclul vieții. S-a spus că orice societate ”născută” este tânără, apoi deplin matură, îmbătrânind odată cu epuizarea resurselor sale. Consecința îmbătrânirii, a ”epuizării” societății, este dispariția statului care avea rolul de acoperământ juridic al acesteia.

În realitate ciclul prezentat nu este complet. Societatea nu ”moare”, deci nu poate fi circumscrisă unui ritm biologic. Societatea se transformă fiind mereu supusă luptelor,

contrariilor. Intervine doar ”moartea”, caducitatea unor relații sociale care sunt înlocuite de alte relații sociale, corespunzătoare noului stadiu de dezvoltare a societății.

Există teorii, doctrine care își propun să descrie generic întregul mers al istoriei umanității. Acestea sunt denumite în politologie *doctrine stadiale*.

Dezvoltarea stadială a umanității menționată de Auguste Conte se circumscrie următoarelor etape (stadii): *stadiul religios*, *stadiul metafizic*, *stadiul științific*, dominat de teoriile pozitivistice. În fiecare din cele trei etape umanitatea, civilizația sa, a fost dominată succesiv de: *religie*, *filosofie*, și respectiv *știință*.

Cea mai importantă doctrină stadială a istoriei este considerată *cea marxistă*. Aceasta procedează necesitatea obiectivă a parcurgerii de către umanitate a unor etape corespunzătoare unor moduri de producție diferite – sclavagism, feudalism, capitalism, comunism. Se consideră că parcurgerea acestor stadii constituie o realitate obiectivă, o legitate.

Fiecare stadiu are un mod de producție distinct, respectiv relații de producție diferite și forțe de producție distincte.

La temelia forțelor de producție este forma de proprietate corelată cu resursele materiale și umane și tehnologiile proprii fiecărui stadiu de dezvoltare a societății.

Acestor forțe de producție le corespund anumite relații de producție concretizate în organizarea politică a societății și în conștiința specifică civilizației respective.

În temeiul acestor predicții teoria marxistă pune accent pe necesitatea obiectivă a instaurării societății comuniste, cu etapa sa intermediară, societatea socialistă.

Datorită prăbușirii lagărului statelor socialiste, astăzi se consideră că predicția marxistă este falsă, deoarece socialismul, ca primă fază a societății comuniste, a fost înlăturat.

Nu trebuie scăpat din vedere că mai există state în care conducerea societății se fundamentează pe teoria marxistă (Cuba, Vietnam, R.P.D. Coreeană, Coreea de Nord și R.P. Chineză). Deci socialismul încă nu a dispărut complet de pe mapamond. Pe de altă parte, realitatea concret – faptică, istorică, atestă că umanitatea a parcurs în existența ei cunoscută mai multe orânduirii sociale. Posibil ca nu socialismul să fie stadiul ce va înlocui capitalismul dar până la urmă și vor trebui înlocuite. Deocamdată experiența istorică a demonstrat că ”tentativa” de înlocuire a capitalismului cu socialismul, deși a produs efecte dureroase, a fost viabilă producând și unele efecte pozitive în statele care au ales sau cărora li s-a impus calea de dezvoltare social-politică și economică socialistă.

Se apreciază că toate teoriile zise stadiale, inclusiv doctrina marxistă comportă elemente pur subiective, speculative. Fiind imposibil de prevăzut modul de dezvoltare al societăților, teoriile așa-zis stadiale sunt neștiințifice, fiind bazate pe imaginar, pe utopie.

Nu suntem de acord cu opiniile care acreditează ideea că aceste teorii stadiale nu aparțin științelor politice. Orice doctrină, indiferent de validitatea sa, dacă se referă la modul de organizare și de conducere politică a societății aparține științelor politice. De asemenea, apreciem, în disonanță cu politologi celebri, că toate teoriile stadiale au aptitudinea de a aparține practicii politice. Se poate susține că teoria marxistă nu a aparținut practicii politice atât timp cât ea a fost aplicată zeci de ani în U.R.S.S. și celelalte țări socialiste de pe planetă? Categorie nu se poate susține un asemenea punct de vedere!!!

Desigur, fenomenele sociale nu pot fi încorsetate în ”rețete” sau în ”scheme prestabilite”. Dar observăm că o mare parte din umanitate a parcurs stadiile descrise de teoria marxistă: sclavagism, feudalism, capitalism, unele și socialism. Fără îndoială, unele societăți nu au inclus anumite stadii (spre exemplu s-a trecut de la feudalism direct la socialism – în China, Albania) dar au parcurs, în linii generale același ”model” de dezvoltare socială.

Predicția socială într-adevăr ține de profeție dar este greu de negat *modul de dezvoltare istorică a societăților* care apare ca o înlănțuire de etape corespunzătoare dezvoltării economice și sociale a diferitelor state.